

Presenting a Model of Internationalization of Libraries with Emphasis on the Dimensions of Change Management

Khadijeh Tirafkan¹ | Seyedeh Niloufar Shamoradi² | Seyed Farshad Mousavi³
Amir Tirafkan⁴

1- Master of Education Management, Urmia University, Urmia, Iran Seyedeh

2- PhD Candidate, Department of Educational Management, Islamic Azad University, North Tehran Branch, Tehran.
(Corresponding Author) Iranshamoradi849@gmail.com

3- Master of Department of Exceptional Child Psychology, Islamic Azad University, Kerman Branch, Kerman, Iran

4- Master of Educational Planning, Islamic Azad University, Sari Branch, Sari, Iran

Article Info	ABSTRACT
Article type: Research Article	Objective: The internationalization of organizations is one of the pillars of attention to change and development in different countries, and the institution of libraries as a scientific organization is no exception to this rule. Therefore, in this regard, the purpose of this study was to present a model of internationalization of libraries with emphasis on the dimensions of change management.
Article history: Received: 24 April 2022	Methodology: The research method is applied with a qualitative approach. The method of data collection is to use interviews with experts. The statistical population consists of experts familiar with the subject of research (university professors and experts in the field of study). The method of determining the sample size was a snowball in which 25 people were selected as the sample size and the reason was to achieve theoretical saturation and not count new information through experts. The opinion of Moore's two external arbitrators was used. The data method was used to analyze the data.
Received in revised form: 27 May 2022	Results: The findings showed that 510 conceptual propositions were obtained which according to their semantic commonalities in 5 dimensions including: political and governmental dimensions, scientific and technological, human and cultural, structural and organizational and economic dimensions and were socially divided.
Accepted: 07 July 2022	Conclusion: According to the research findings, it can be concluded that attention to political and governmental, scientific and technological, human and cultural, structural and organizational dimensions and economic and social dimensions has an important role in the internationalization of libraries.
Published online: 23 August 2022	
Keywords: Internationalization, Public Libraris -Iran, Change Management.	

Cite this article: Tirafkan, K., Shamoradi, N., Mousavi, F., Tirafkan, A. (2022). Presenting a Model of Internationalization of Libraries with Emphasis on the Dimensions of Change Management. *Journal of Knowledge Studies*, 15(57),14-24.

DOR: 20.1001.1.20082754.1401.15.57.2.8

© The Author(s).

Publisher: Islamic Azad University North Tehran Branch

ارائه الگوی بین‌المللی سازی نهاد کتابخانه‌ها با تأکید بر ابعاد مدیریت تحول

خدیجه تیرافکن^۱ | سیده نیلوفر شامرادی^۲ | سید فرشاد موسوی^۳ | امیر تیرافکن^۴

۱- کارشناس ارشد گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران

۲- کاندیدای دکتری گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال، تهران، ایران (نویسنده مسئول) shamoradi849@gmail.com

۳- کارشناس ارشد گروه روانشناسی کودکان استثنایی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمان، کرمان، ایران

۴- کارشناس ارشد گروه برنامه‌ریزی آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ساری، ساری، ایران

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۲/۰۴</p> <p>تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۰۳/۰۶</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۴/۱۶</p> <p>تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۱/۰۶/۰۱</p>	<p>هدف: بین‌المللی شدن سازمان‌ها یکی از ارکان توجه به تحول و توسعه در کشورهای مختلف می‌باشد که نهاد کتابخانه‌ها به عنوان یک سازمان علمی نیز از این قاعده مستثنی نیست. لذا در این راستا هدف تحقیق حاضر ارایه الگوی بین‌المللی سازی نهاد کتابخانه‌ها با تأکید بر ابعاد مدیریت تحول است.</p> <p>روش پژوهش: روش تحقیق از نوع کاربردی و با رویکرد کیفی است. روش گردآوری داده‌ها استفاده از مصاحبه با خبرگان است. جامعه آماری را خبرگان آشنا به موضوع پژوهش (اساتید دانشگاه آزاد اسلامی و خبرگان در حوزه مورد مطالعه) تشکیل می‌دهند. روش تعیین حجم نمونه گلوله برفی بود که طی آن ۲۵ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند و دلیل آن رسیدن به اشباع نظری و عدم احصاء اطلاعات جدید از طریق خبرگان بود. جهت بررسی روایی و پایایی به دلیل کیفی بودن یافته‌ها با ادبیات تحقیق و نظر دو داور خارجی مور استفاده قرار گرفت. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش داده بنیاد استفاده گردید.</p> <p>یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد که، ۵۱۰ گزاره مفهومی به دست آمد که با توجه به اشتراکات معنایی آن‌ها در ۵ بعد شامل: ابعاد سیاسی و حکومتی، علمی و فناوری، انسانی و فرهنگی، ساختاری و سازمانی و بعد اقتصادی و اجتماعی تقسیم‌بندی شدند.</p> <p>نتیجه‌گیری: با توجه به یافته‌های پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که توجه به ابعاد سیاسی و حکومتی، علمی و فناوری، انسانی و فرهنگی، ساختاری و سازمانی و بعد اقتصادی و اجتماعی نقش مهمی در بین‌المللی سازی نهاد کتابخانه‌ها دارد.</p>
<p>واژه‌های کلیدی: بین‌المللی سازی، نهاد کتابخانه، مدیریت تحول</p>	

استناد: تیرافکن، خ.، شامرادی، ن.، موسوی، ف.، تیرافکن، ا. (۱۴۰۱). ارائه الگوی بین‌المللی سازی نهاد کتابخانه‌ها با تأکید بر ابعاد مدیریت تحول. *دانش‌شناسی*، ۱۵(۵۷)، ۱۴-۲۴.

DOR: 20.1001.1.20082754.1401.15.57.2.8

حق مؤلف © نویسنده‌گان.

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

مقدمه

جهان هر روز کوچک‌تر می‌شود و این بدان معنا است که وابستگی ما به یکدیگر هر روز بیشتر می‌شود. مشکلات ما جهانی است و محدود به مرزها نمی‌شود. دانش و دسترسی به آن مانند ابزاری برای شناخت فرهنگ‌های خودی و دیگران در جهان کنونی محسوب می‌شود. آرزوی فراهم کردن آزاد و برابر اطلاعات برای کلیه افراد در سراسر جهان، نیازمند سرمایه‌گذاری فراوان است که احتمال تحقق آن بعید به نظر می‌رسد (میرزاده و علی‌پور، ۱۳۹۵). اما از آنجا که امکانات و فناوری ماهیتاً جهانی است، ضروری است که متخصصان و سیاست‌مداران به این امر پی ببرند که کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی کشور چگونه باید به سازماندهی اطلاعات خود دست بزنند. بدون شک منابع مشترک را می‌توان به شکل تعاونی مورد استفاده قرار داد و کتابخانه‌های فاقد منابع غنی و تاریخی می‌توانند از کتابخانه‌های پیشرفته دیگر کشورها استفاده کنند.

طرح ایجاد کتابخانه جهانی را از سوی کشورهای پیشرفته می‌توان در این راستا ارزیابی کرد. هدف اصلی از کتابخانه جهانی این است که آثار مهم میراث علمی و فرهنگی جهان توسط فناوری چندرسانه‌ای در دسترس اکثریت مردم قرار گیرد. به این ترتیب محاوره و مبادله دانش، فراتر از مرزهای ملی و بین‌المللی ترویج می‌یابد (برگدیت و کالدویا^۱، ۲۰۲۲). هدف از این کار بهره‌برداری از برنامه‌های رقومی موجود است با این منظور که از دانش وسیع و پراکنده، مجمع‌های مجازی تشکیل گردد و توسط شبکه‌های جهانی ارتباطات قابل دسترسی باشد تا به این ترتیب، توانایی خدمت به کاربر افزایش یابد. با این روش امید می‌رود همکاری بین‌المللی برای استقرار نظام کتابخانه جهانی الکترونیکی تسهیل شود (موسوی و همکاران، ۱۳۹۹).

انقلاب دانش فرصتی را برای کتابخانه‌ها فراهم می‌سازد تا بتوانند نقش کلیدی خود را در زیربنای ایجاد دانش ملی بازابند و به‌راستی این نقش را گسترش دهند. تمرکز جامعه جهانی بر انقلاب دانش، ضروری و به موقع است. این نکته بسیار اهمیت دارد که جامعه کتابخانه فرصتی را که فرایند دگرگونی فراهم آورده است، درک و دریافت کند. در این انقلاب، کتابخانه‌ها نباید ناظر و تماشاگر، بلکه باید سهامداری تمام‌عیار باشند. همکاری و هم‌فکری جهانی کتابخانه‌ها می‌تواند به تقویت و آسان‌سازی شبکه دانش، بسیار کمک کند (قلاوندی و همکاران، ۱۳۹۷). کتابخانه‌های عمومی با رابطه سنتی خود در سطحی گسترده با مردم عادی، می‌توانند در رساندن اطلاعات و دانش به کسانی که خارج از پایانه‌های دیگر قرار دارند نقشی یگانه به عهده گیرند. «اتحادیه بین‌المللی انجمن‌ها و مؤسسه‌های کتابداری» به منزله پیکره جامعه جهانی کتابخانه‌ها، باید در راه آگاه‌سازی و سازماندهی کتابخانه‌های سراسر جهان، به‌ویژه کتابخانه‌های کشورهای در حال توسعه، به منظور مشارکت فعالانه در انقلاب جهانی دانش، مسئولیتی بر عهده گیرند. با شبکه‌سازی جهانی جامعه کتابخانه و دیگر خادمان اطلاع‌رسانی، نهاد کتابخانه می‌تواند در راه جهانی‌شدن گام بردارد.

حال با توجه به این توضیحات مقدماتی می‌توان به تحول سازمانی اشاره کرد. اولین مفهوم مهم در تحول سازمانی، فرایند تغییر است (ضیالدینی و اربابی، ۱۳۹۴). تحول سازمان فرایندی برنامه‌ریزی شده و نظام‌مند است که با بهره‌گیری از ارزش‌ها و اصول علم رفتاری کاربردی در سازمان‌ها، در پی افزایش اثربخشی فردی و سازمانی است. تحول سازمانی به عنوان یک نوع استراتژی بهسازی سازمان از اواخر دهه ۵۰ مطرح گردید. بنیاس در سال ۱۹۶۹ تحول سازمانی را این گونه تعریف می‌کند: تحول سازمانی، پاسخی برای تغییر و نوعی استراتژی پیچیده آموزشی برای تغییر باورها، نگرش‌ها، ارزش‌ها و ساختار سازمان به شمار می‌رود، به طوری که این عوامل بتوانند خود را با فناوری، بازار و چالش‌های جدید و همین‌طور با سرعت تغییر در شرایط و محیط، بهتر تطبیق دهند. فرایند تغییر به طرق مختلفی توضیح داده شده است. یکی از عمومی‌ترین توضیحات، مراحل سه‌گانه‌ای است که لوین برای تغییر قائل شده است. این مراحل خروج از انجماد، حرکت به سمت وضعیت جدید و در نهایت انجماد مجدد می‌باشد (رضاییان، ۱۳۹۵). عناوین و کلمات استفاده شده توسط لوین تا حدی فرایند تغییر را صلب و فیزیکی جلوه می‌دهد، لذا با توجه به دیدگاهی که هابیک نسبت به سازمان‌ها دارد و مهم‌ترین مسئله سازمان‌های اقتصادی را سازگاری می‌داند. مراحل سه‌گانه لوین بدین صورت بیان می‌شود: بروز ناکارآمدی در سازگاری فعلی، تلاش برای کسب

¹. Birgit, S & Claudia, S

سازگاری جدید، برقراری سازگاری جدید بر مبنای این مراحل، یک فرایند تغییر از پدید آمدن مشکل در وضعیت فعلی به عدم کارایی و احساس نوعی ناسازگاری شروع می‌شود (میرزاده و علی‌پور، ۱۳۹۵). همچنان که شامرادی (۱۳۹۹)، اشاره می‌کند که مدیران کتابخانه‌ها باید با توجه به آخرین تغییرات محیطی، برنامه‌ریزی‌های اجرایی و استراتژیک را مدنظر قرار دهند و به نوعی به موضوع مدیریت تحول توجه بیشتری داشته باشد.

امروزه جهانی شدن یا به تعبیر فرهنگ رجایی «جهان‌گستری» به یک اصطلاح کاملاً رایج در رسانه‌ها، تجارت، اقتصاد، سیاست و مجامع روشنفکری تبدیل شده است. استفاده گسترده از این واژه در رشته‌های مختلف علوم اجتماعی، تعاریف و تعبیر متفاوتی را از آن ایجاد نموده است (برگدیت و کالودیا، ۲۰۲۲). در این رابطه تعریفی که بتواند جامعیت لازم را در این زمینه داشته باشد، بسیار دشوار و شاید غیرممکن باشد. چرا که به اندازه طیف‌های گسترده فکری تعاریف متعدد و گاه متضادی از این روند شتابزده وجود دارد. کونکوویچ و کلنر اصطلاح بین‌المللی‌سازی را برای توصیف روندی به کار می‌برد که اقتصاد جهانی، نیروهای سیاسی و فرهنگی به سرعت کره زمین را زیر نفوذ خود قرار می‌دهند و به خلق یک بازار نوین جهانی، سازمان‌های سیاسی فراملی جدید و فرهنگ جهانی تازه‌ای می‌پردازد (سانتوس و همکاران، ۲۰۲۱). بر این باور، دورنمای جهانی شدن، توسعه بازار جهانی سرمایه‌داری، زوال دولت‌های ملی، گردش پرشتاب تر کالا، اطلاعات و شکل‌های فرهنگی است. در تعریفی دیگر از این پدیده چنین آمده است: «جهانی شدن به معنای شکوفایی جوامع مدنی، عامل کاهش موانع در راه تجارت آزاد و تعمیق وابستگی متقابل است. بنا به گفته فوکویاما این ترکیب به این معناست که فرایندی بنیادی در کار است تا الگوی تکاملی مشترکی را برای کل جوامع انسانی دیکته کند (وو، ۲۰۲۰). فریندگی مفهوم جهانی شدن زمینه‌ساز به کارگیری برخی اصطلاحات همانند با آن، چون جامعه جهانی، وابستگی متقابل، گرایش‌های تمرکزگرا، جهان‌گرایی و ... شده است که همراه با تلاش برای فهم چرایی تفاوت عمده بین امور اجتماعی در گذشته و حال به کار گرفته می‌شوند. در واقع در یک جمله می‌توان جهانی شدن را «برد جهانی یافتن عرصه‌های مختلف زندگی» تلقی کرد (بیرام، ۲۰۱۸). به عبارتی دیگر می‌توان گفت، جهانی شدن عبارت از گسترش فزاینده، و به هم مرتبط موضوعات، فرصت‌های انتخاب، الگوهای رقیب و اقدام‌های مختلف در مقیاس جهانی است. فرآیند جهانی شدن مصنوع نیست، بلکه این پدیده در اثر ابداعات بشری و توسعه تکنولوژیک پدید آمده و علایق اقتصادی و تبادل فرهنگی بدان دامن زده و اگر امروز برخی دول قدرتمند خود را سردمدار جهانی شدن می‌دانند، به دلیل آن است که این کشورها دارای ابزارها و لوازم قدرت جهانی بوده و در حقیقت، خود را زودتر بر موج جهانی شدن سوار و از آن بهره‌مند گردیده‌اند. بین‌المللی‌سازی به همه فرآیندهایی که در آن مردم جهان به صورت یک جامعه جهانی همکاری می‌کنند، گفته می‌شود (وون و هیوو، ۲۰۱۷).

در پژوهش سوهانیان (۱۳۸۳)، برخی مفاهیمی را که در عصر حاضر در ارتباط با این مبحث قابل طرح است می‌توان برشمرد. اتصال مراکز به یکدیگر: اتصال به یک شبکه یا اتصال میان مراکز، اساسی‌ترین جزء برای فراهم ساختن امکان دستیابی به منابع موجود در شبکه‌ها می‌باشد؛ امکان عمل میان نظام‌ها: به معنای توانایی ارتباط یک رایانه با رایانه دیگر (در حالی که از نظام‌های متفاوتی برخوردارند) که این وضع، ایجاد استانداردهایی را برای تبادل و بازیابی اطلاعات، ضروری می‌سازد؛ یکپارچگی: در یک محیط یکپارچه امکان دسترسی به منابع داخل و خارج از کتابخانه با بهره‌گیری از یک محیط ارتباطی یکسان فراهم می‌گردد؛ واسطه‌گری: به دلیل استفاده از قالب‌های غیرمادی برای عرضه و انتقال اطلاعات، بسیاری از واسطه‌های سنتی بین تولیدکننده و مصرف‌کننده اطلاعات از میان می‌رود. همچنین نقش و رسالت کتابداران نیز به عنوان واسطه بین مصرف‌کننده و تولیدکننده اطلاعات متحول گردیده و بیشتر به ارائه خدمات غیرمستقیم متکی شده است؛ وابستگی متقابل: این عبارت بیانگر لزوم همکاری میان کتابخانه‌های مختلف در امور گوناگون است، چرا که هیچ کتابخانه‌ای نمی‌تواند دارای همه چیز برای همه مردم باشد. محمدی (۱۳۹۷) در پژوهش خود بیان می‌کند که توسعه کتابخانه بین‌المللی دیجیتال به منظور بهره‌گیری هرچه بیشتر از آن ضروری به نظر می‌رسد. و این کار به دو روش امکان‌پذیر خواهد بود: غنی‌سازی این کتابخانه و ادغام

1. Santos Jhuniar R. de O., Abib G. and Stocker F.

2. Wu, H.

3. Byram, M.

4. Wen, Z. H. U., & Hu, Z. H. A. N. G.

مجموعه با پایگاه‌های مرتبط. یافته‌های پژوهش قلاوندی و همکاران (۱۳۹۷) نشان داد که دانشجویان نسبت به جریان یافتن روند بین‌المللی‌سازی در دانشگاه‌ها، تمایل دارند. دانشجویان عوامل علمی مشوق‌های اقتصادی و فرهنگی اجتماعی را در الویت‌های بالاتر بین‌المللی‌سازی در دانشگاه‌ها قرار داده‌اند. در بین موانع سازمانی ضعیف، بروکراسی سنگین و عدم روان بودن برقراری ارتباطات بین‌المللی و سیاست‌زدگی دانشگاه‌ها و مانع شدن از همکاری بین‌المللی به بهانه سیاسی را به عنوان سه اولویت اول خود انتخاب کردند و در بین موانع بیرونی بین‌المللی‌سازی در دانشگاه‌ها، عدم در اولویت بودن بین‌المللی شدن آموزش عالی، محدودیت ویزا توسط کشورهای دیگر و ترس از هژمونی غربی و جهان تک فرهنگی را انتخاب کردند. رضوانی و همکاران (۱۴۰۰) پژوهشی با عنوان "شناسایی تأثیر قابلیت‌های پویا بر اتخاذ و موفقیت استراتژی‌های بین‌المللی‌سازی" انجام دادند. ابتدا در بخش کیفی با استفاده از مصاحبه نیمه‌ساختار یافته به شناسایی قابلیت‌های پویا در سه بعد: شناسایی فرصت‌های محیطی، بهره‌برداری از فرصت‌های محیطی و حفظ جایگاه رقابتی به کار گرفته شده و ۶ استراتژی بین‌المللی‌سازی اصلی در شرکت که عبارتند از: اینترنت، سرمایه‌گذاری مشترک بین‌المللی و اعطای مجوز نمایندگی، پرداخته شده است. سپس در بخش کمی، تأثیر قابلیت‌های پویا بر استراتژی‌های بین‌المللی‌سازی بررسی شد. در نهایت نتایج جامعی از وضعیت قابلیت‌های پویا، وضعیت و اهمیت هر یک از استراتژی‌های بین‌المللی‌سازی و همچنین چارچوب مفهومی یکپارچه‌ای از تأثیر هر یک از ابعاد قابلیت‌های پویا بر اتخاذ و موفقیت هر یک از استراتژی‌های بین‌المللی‌سازی در مورد مطالعه ارائه شده است. دروین، ویکس، ماسی و بدرسون^۱ (۲۰۰۷)، با تحقیقات خود بر روی ۱۲ کودک، یافته‌هایی را اینچنین بیان کردند: افزایش تنوع کتاب‌خوانی کاربران در حالت آنلاین، حفظ ارزش کتابخانه‌های فیزیکی به عنوان مکانی برای خواندن و تعامل اجتماعی، افزایش انگیزه خواندن و علاقه به کاوش در فرهنگ‌های مختلف در مطالعه به صورت آنلاین. وو (۲۰۲۰) مطالعه تحت عنوان "سه بعد از بین‌المللی آموزش عالی برون‌گرا" را انجام داده است. این مقاله رویکرد فعلی چین در استفاده از آموزش عالی بین‌المللی از ابعاد بیرونی جهت ارتقاء وضعیت فعلی و تصویر و چالش‌های موجود در پاسخ به این رویکرد را بررسی می‌کند. این سه بعد اصلی رویکرد کنونی چین از جمله دیپلماسی فرهنگی این کشور بر اساس همکاری آموزش عالی چین و خارج (یعنی برنامه مؤسسه کنفوسیوس)، کمک‌های بین‌المللی در توسعه آموزش عالی و استخدام دانشجویان بین‌المللی در سطح آموزش عالی بررسی می‌شود. چارچوب نظری براساس تئوری‌های نومارکسیستی مدل پیرامونی مرکز و سیستم جهانی توسعه یافته است. از مفاهیم قدرت نرم و دیپلماسی عمومی، استدلال نایت دیپلماسی دانش و استدلال‌های هو در مورد گفتگوی تمدنی مبتنی بر HE استفاده شده است. در این مقاله برنامه‌های استراتژیک چین مربوط به بین‌المللی آموزش عالی آن و همچنین ادبیات دانشگاهی و غیرآکادمیک مربوط به سه بعد اصلی رویکرد فعلی آن بررسی و تحلیل شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که تنش‌ها هنوز بین اهداف چین و واقعیت وجود دارد. در نهایت پیشنهاد می‌کند که رویکرد فعلی چین باید ارزیابی و جدی انجام شود.

چشم‌انداز راهبردی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور به عنوان سند بالادستی یک نهاد عمومی غیردولتی با مسئله شکاف ایده تا عمل مواجه است و توسعه نهاد کتابخانه‌های عمومی مستلزم آشنایی صاحب‌نظران و پژوهشگران با چالش‌ها و فرصت‌هایی است که مدیران نهاد کتابخانه‌های عمومی در ابعاد مختلف ساختاری، اقتصادی و مالی با آن مواجه هستند. یکی از اهداف چشم‌انداز راهبردی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور بین‌المللی‌سازی این نهاد است که تاکنون اقدامات خاصی در این حوزه صورت نگرفته است و دلیل آن نبود تحقیقات علمی و یک نقشه راه مدون و مشخص نبود عوامل مؤثر بر بین‌المللی‌سازی این نهاد است که جهت ایجاد تحول در این زمینه در پژوهش حاضر بدان پرداخته شده است. در این راستا، اهداف تحقیق عبارتند از:

۱. تعیین مؤلفه‌های اصلی مؤثر بر الگوی بین‌المللی‌سازی نهاد کتابخانه‌ها با تأکید بر ابعاد مدیریت تحول.
۲. تعیین زیرمؤلفه‌های مؤثر بر الگوی بین‌المللی‌سازی نهاد کتابخانه‌ها با تأکید بر ابعاد مدیریت تحول.

¹. Druin, A., Weeks, A., Massey, S., & Bederson, B. B.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کاربردی و کیفی است و این پژوهش از راهبرد پژوهشی نظریه داده‌بنیاد استفاده کرده است. خردمایه استفاده از این راهبرد، به کاربری آن باز می‌گردد؛ راهبرد پژوهشی نظریه داده‌بنیاد، روشی نظام‌مند و کیفی برای خلق نظریه‌ای است که در سطحی گسترده، به تبیین فرآیند، کنش یا کنش متقابل موضوعی با هویت مشخص می‌پردازد. جامعه آماری را خبرگان آشنا به موضوع پژوهش (اساتید دانشگاه آزاد اسلامی و خبرگان در حوزه مورد مطالعه) در سال ۱۴۰۱ تشکیل می‌دهند. جهت تعیین حجم نمونه از روش گلوله برفی استفاده شد که طی این مصاحبه تا ۲۵ نفر از اساتید و خبرگان مؤلفه‌های مطرح شده خود را جهت مدل مورد نظر ارائه دادند که بعد از ۲۵ نفر، مصاحبه اشباع شده و مؤلفه‌های جدیدی احصاء نشدند که همان ۲۵ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. روش گردآوری داده‌ها، شامل گردآوری اطلاعات مربوط به مبانی نظری بوده که با مطالعه کتاب‌ها، پایان‌نامه‌ها، مقالات داخلی و خارجی و پایگاه‌های اطلاعاتی صورت گرفت. همچنین جهت گردآوری اطلاعات مورد نیاز در یک مصاحبه تدوین گردید. برای حصول اطمینان از روایی یافته‌های پژوهش؛ که طبق تعریف عبارتست از دقیق بودن یافته‌ها از منظر پژوهشگر، مشارکت‌کنندگان یا خوانندگان گزارش پژوهش اقدامات زیر انجام شد:

- تطبیق توسط اعضا: مشارکت‌کنندگان، الگوی کدگذاری محوری را بازبینی و نظر خود را در ارتباط با آن ابراز خواهند کرد و متعاقب آن، دیدگاه‌های ایشان در الگوی یاد شده اعمال شد؛
- بررسی همکار: برخی از اساتید مدیریت به بررسی یافته‌ها و اظهار نظر درباره الگوی کدگذاری محوری پرداختند؛
- مشارکتی بودن پژوهش: به طور هم‌زمان از مشارکت‌کنندگان در تحلیل و تفسیر داده‌ها کمک گرفته شد.

یافته‌ها

یافته‌های جمعیت‌شناختی نشان داد که ۷ نفر زن و ۱۸ نفر مرد می‌باشند که به ترتیب دارای فراوانی ۰/۲۸ و ۰/۷۲ هستند. ۴ نفر کارشناسی ارشد و ۲۱ نفر دکتری هستند. که به ترتیب دارای فراوانی ۰/۱۶، ۰/۸۴ می‌باشند. ۱۱ نفر استاد دانشگاه، ۸ نفر مدیر و ۶ نفر دارای شغل معاونت هستند. ۳ نفر بین ۶ تا ۱۰، ۱۴ نفر بین ۱۱ تا ۱۵، و ۸ نفر بالای ۱۶ سال سابقه کار دارند که به ترتیب دارای فراوانی ۰/۱۲، ۰/۵۶ و ۰/۳۲ می‌باشند.

جدول ۱. یافته‌های جمعیت‌شناختی

متغیرهای جمعیت‌شناختی	ویژگی	تعداد	درصد فراوانی
جنسیت	زن	۷	۰/۲۸
	مرد	۱۸	۰/۷۲
تحصیلات	فوق لیسانس	۴	۰/۱۶
	دکتر	۲۱	۰/۸۴
سمت شغلی	استاد دانشگاه	۱۱	۰/۴۴
	مدیر	۸	۰/۳۲
	معاون	۶	۰/۲۴
سابقه شغلی	۶-۱۰	۳	۰/۱۲
	۱۱-۱۵	۱۴	۰/۵۶
	۱۶ سال به بالا	۸	۰/۳۲

یافته‌های کیفی: کدگذاری باز

کدگذاری، روند تجزیه و تحلیل داده‌هاست. کدگذاری باز، فرآیند تحلیل است که با آن، مفهوم‌ها، شناسایی و ویژگی‌ها و ابعاد آن‌ها، در داده کشف می‌شوند (ابوالعالی، ۱۳۹۱). طی کدگذاری باز، داده‌ها به بخش‌های مجزا خرد شده و برای به دست آوردن مشابهت‌ها و تفاوت‌هایشان مورد بررسی قرار می‌گیرند. در این مرحله پس از تحلیل ۲۵ مصاحبه انجام شده، ۵۱۰ گزاره مفهومی به دست آمد.

کدگذاری محوری

کدگذاری محوری، مرحله دوم تجزیه و تحلیل در نظریه‌پردازی زمینه‌بنیان است. هدف این مرحله برقراری رابطه بین مقوله‌های تولید شده در مرحله کدگذاری باز است. این کدگذاری، به این دلیل محوری نامیده شده که کدگذاری حول محور یک مقوله تحقق می‌یابد. در این مرحله پژوهشگر یکی از مقولات را به عنوان مقوله محوری انتخاب کرده، آن را تحت عنوان پدیده محوری در مرکز فرایند، مورد کاوش قرار داده و ارتباط سایر مقولات را با آن مشخص می‌کند. در این مرحله با توجه به اشتراکات معنایی آن‌ها الگوی پیشنهادی بین‌المللی سازی نهاد کتابخانه در ۵ دسته ابعاد مدیریت تحویل شامل: عوامل سیاسی و حکومتی، علمی و فناوری، انسانی و فرهنگی، عوامل ساختاری و سازمانی و عوامل اقتصادی و اجتماعی تقسیم‌بندی شدند.

الف) عوامل سیاسی و حکومتی: برای پاسخگویی به این پرسش از تحلیل مصاحبه‌ها، ۷۶ گزاره مفهومی در ارتباط با عوامل تأثیرگذار سیاسی و حکومتی به دست آمد که در مرحله کدگذاری محوری برای این بخش، ۳ مقوله به دست آمده است.

ب) عوامل اقتصادی و اجتماعی: از نظر اقتصادی استدلال می‌شود که بین‌المللی‌سازی سبب افزایش سرعت توسعه علمی کشورها می‌شود و نیز انبوهی از تجارب و پیوندهای اقتصادی را ایجاد می‌کند و در نتیجه تجارت و صنعت علم به منزله یکی از منافع اقتصادی گسترش می‌یابد. از تحلیل مصاحبه‌ها ۹۵ گزاره معنی‌دار استخراج و در مرحله کدگذاری محوری نیز ۴ مقوله فرعی برای عوامل اقتصادی و اجتماعی به دست که شامل رقابت برای کسب منابع، پاسخگویی به نیازهای جامعه و محیط پیرامونی، تجاری سازی و نیز موقعیت جغرافیایی و منطقه‌ای نهاد کتابخانه است.

ج) عوامل علمی و فناوری: در زمینه عوامل علمی و فناوری ۱۰۷ گزاره معنی‌دار به دست آمد که پس از کدگذاری محوری به ۴ مقوله فرعی شامل ماهیت علم و دانش، برنامه‌های درسی و آموزشی، فناوری و تجهیزات آموزشی و پژوهشی و نیز تولید و نشر علم، تقسیم شدند.

د) عوامل انسانی و فرهنگی: برای این مقوله نیز ابتدا از مصاحبه‌های صورت گرفته ۱۱۹ گزاره معنی‌دار استخراج شد و سپس از دسته‌بندی آن‌ها در کدگذاری محوری، سه مقوله توانمندسازی نیروی انسانی، تعاملات فرهنگی و نیز انگیزش نیروی انسانی به دست آمد.

و) عوامل ساختاری و سازمانی: عوامل سازمانی و ساختاری نهاد کتابخانه یکی از عوامل مؤثر در بین‌المللی شدن کتابخانه‌هاست، در این زمینه نیز تحلیل مصاحبه‌ها بیانگر ۱۱۲ گزاره معنی‌دار بود که در مرحله کدگذاری محوری ۳ مقوله مدیریت سازمانی، استقلال نهاد کتابخانه و گروه‌ها (سطوح تصمیم‌گیری) و کارکردهای کتابخانه‌ها (سیاست‌ها و رویه‌های جذب کارکنان متخصص و دانشجویان به دست آمد.

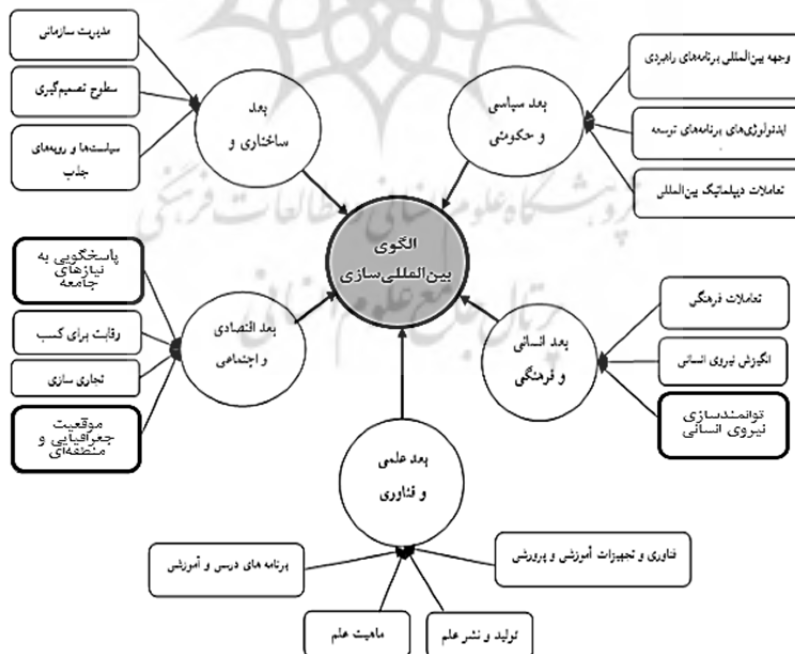
جدول ۲. کدگذاری محوری

مؤلفه‌ها	زیرمؤلفه‌ها
بعد سیاسی و حکومتی	تعاملات دیپلماتیک بین‌المللی وجهه بین‌المللی برنامه‌های راهبردی ایدئولوژی‌های برنامه‌های توسعه ملی
بعد ساختاری و سازمانی	مدیریت سازمانی سطوح تصمیم‌گیری سیاست‌ها و رویه‌های جذب نیروی انسانی
بعد انسانی و فرهنگی	نگیزش نیروی انسانی

تعاملات فرهنگی توانمندسازی نیروی انسانی	
ماهیت علم و دانش برنامه‌های درسی و آموزشی فناوری و تجهیزات آموزشی تولید و نشر علم	بعد علمی و فناوری
تجاری سازی پاسخگویی به نیازهای جامعه و محیط پیرامونی رقابت برای کسب منابع موقعیت جغرافیای و منطقه‌ای	بعد اقتصادی و اجتماعی

کدگذاری انتخابی

پدیده مورد نظر، ایده و فکر محوری، حادثه، اتفاق یا واقعه‌ای است که جریان کنش‌ها و واکنش‌ها به سوی آن رهنمون می‌شوند تا آن را اداره، کنترل و یا به آن پاسخ دهند (استراوس و کوربین^۱، ۲۰۰۶). پدیده محوری با این سؤال اصلی همراه است که داده‌ها به چه چیزی دلالت می‌کنند؟ مقوله محوری ایده (انگاره، تصور) یا پدیده‌ای است که اساس و محور فراگرد است. این مقوله همان عنوانی (نام یا برجسب مفهومی) است که برای چارچوب یا طرح به وجود آمده در نظر گرفته می‌شود. مقوله‌ای که به عنوان مقوله محوری انتخاب می‌شود باید به قدر کافی انتزاعی بوده و بتوان سایر مقولات اصلی را به آن ربط داد. شکل شماره (۱) الگوی به‌دست آمده شامل ابعاد و مؤلفه‌ها بین‌المللی‌سازی نهاد کتابخانه را نشان می‌دهد.

شکل ۱: الگوی بین‌المللی‌سازی نهاد کتابخانه

¹. Strauss, Anselm and Corbin, Juliet

بحث و نتیجه‌گیری

براساس اطلاعات جمع‌آوری‌شده و تحلیل آن‌ها الگوی پیشنهادی بین‌المللی سازی نهاد کتابخانه با تأکید بر مدیریت تحول چندسطحی شکل گرفت. با استفاده از روش کدگذاری، پس از تحلیل ۲۵ مصاحبه انجام‌شده، ۵۱۰ گزاره مفهومی به‌دست آمد که با توجه به اشتراکات معنایی آن‌ها در ۵ بعد شامل: ابعاد سیاسی و حکومتی، علمی و فناوری، انسانی و فرهنگی، ساختاری و سازمانی و بعد اقتصادی و اجتماعی تقسیم‌بندی شدند. این تحقیق در بعد سیاسی و حکومتی به یافته‌های تحقیقات رضوانی و همکاران (۱۴۰۰) و سوهانیان (۱۳۸۳)، ساختاری و سازمانی با تحقیق وون و هیوو (۲۰۱۷) و اقتصادی و اجتماعی با تحقیق وو (۲۰۲۰) شباهت داشت و با آن‌ها همسو بود. با توجه به یافته‌ها می‌توان بیان داشت که با توجه به گسترش علوم و زمینه‌های فعالیت حرفه اطلاع‌رسانی، آشنایی با تمامی حوزه‌های دانش اگرچه به اجمال برای یک فرد میسر نیست. از این‌رو، به نظر می‌رسد دانش‌آموختگان این رشته باید مراحل تحصیلی خود را با گرایش به حوزه خاصی از دانش طی نمایند. با توجه به سرعت افزایش حجم اطلاعات در جهان امروز، تنها دسترسی به اطلاعات ارزشمند نیست، بلکه آن‌چه ضروری می‌نماید طبقه‌بندی و تحلیل اطلاعات می‌باشد. بنابراین لازم است آموزش‌های لازم در زمینه‌های جمع‌آوری اطلاعات یا مجموعه‌سازی، طبقه‌بندی اطلاعات یا سازماندهی، و تحلیل اطلاعات یا خدمات مرجع مورد توجه قرار گیرند. نیازهای اطلاعاتی در میان اقشار گوناگون جامعه و گروه‌های سنی مختلف، متفاوت می‌باشد. از سوی دیگر، جامعه استفاده‌کننده از خدمات کتابخانه‌ای یک مرکز، می‌تواند ابعادی گسترده‌تر از یک حوزه جغرافیایی خاص داشته باشد. از این‌رو، شناسایی دامنه جامعه استفاده‌کننده و مهارت در برآورده نمودن نیازهای اطلاعاتی هر گروه، مستلزم کسب توانایی‌های ویژه‌ای می‌باشد. در نظر گرفتن شرایط اجتماعی، محدودیت‌های پیش‌رو در زمینه سواد اطلاعاتی استفاده‌کنندگان، آشنایی با فناوری‌های جدید و امکان دسترسی به سخت‌افزار و نرم‌افزار مورد نیاز در مکان‌های مختلف، از دیگر مسائلی هستند که در جهت بهبود خدمات اطلاع‌رسانی مؤثرتر، قابل توجه می‌باشند. با توجه به یافته‌های تحقیق می‌توان پیشنهادهای کاربردی زیر را ارائه نمود:

۱. توجه به فناوری‌های به روز و بومی ساختن برای مخاطبان در عصر حاضر با توجه به توسعه فناوری‌ها نقش مهمی در بین‌المللی‌سازی نهاد کتابخانه‌ها دارد.
۲. به‌کارگیری نیروی انسانی متخصص و زبده در کنار رهنمودهای مشاورین و صاحب‌نظران می‌تواند به تحقق هدف بین‌المللی‌سازی نهاد کتابخانه‌ها کمک شایانی نماید.
۳. توجه به توسعه تعاملات سیاسی و خارجی توسط دولت‌مردان و مسئولین نهادهای کتابخانه‌های عمومی می‌تواند زمینه را برای بین‌المللی‌سازی نهاد کتابخانه‌ها همواره‌تر نماید.
۴. توجه به نیازهای اطلاعاتی جوامع و مخاطبان می‌تواند باعث توجه بیش از پیش به این نهاد گردد به طوری که فرصت‌های توسعه این نهاد جهت بین‌المللی‌سازی فراهم شود.
۵. دسترسی آزاد به نیازهای اطلاعاتی مخاطبان و کاربران می‌تواند باعث برآورده نمودن نیازهای اطلاعاتی گردد که از الزامات بین‌المللی‌سازی نهاد کتابخانه‌ها است. از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به اختصاص مطالعه به ذی‌نفعان داخلی نهاد کتابخانه‌ها دانست و کمی‌سازی مدل مورد بررسی قرار نگرفته است، مسائل و مشکلات ناشی از به‌کار بردن ابزار تحقیق (مصاحبه) نیز لازم است مورد توجه قرار گیرد و همچنین در تحقیقات آتی می‌توان به کمی‌سازی مدل و رتبه‌بندی ابعاد آن پرداخت.

منابع

- ابوالمعالی، خ. (۱۳۹۱). پژوهش کیفی از نظریه تا عمل. علم.
- رضائیان، ع (۱۳۹۵). مبانی سازمان و مدیریت. سمت.
- رضوانی، م، شکروی، ن، رضایی، م، (۱۴۰۰). شناسایی تأثیر قابلیت‌های پویا بر اتخاذ و موفقیت استراتژی‌های بین‌المللی‌سازی. مدیریت کسب و کارهای بین‌المللی، ۴(۱)، ۴۵-۶۶.

- سوهانیان، م (۱۳۸۳). کتابخانه‌ها و فرآیند جهانی شدن. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۲۵ (۷)، ۴۳-۴۹.
- شامردی، س.ن. (۱۳۹۹). چگونگی استقرار نظام مدیریت دانش در سازمان در جهت حذف بوروکراسی‌های اداری، موازی‌کاری و فرایندهای طولانی در انجام فعالیت‌ها (مطالعه موردی: کتابخانه‌های دانشگاهی کشور). *دانش‌شناسی*، ۱۳ (۴۸)، ۴۰-۵۶.
- ضیال‌الدینی، م.، و اربابی، م. ع. (۱۳۹۴). مدیریت تحول در سازمان. *اولین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، اقتصاد، حسابداری و علوم تربیتی*، ساری.
- فیروزجانیان، ط.، و خردسندی، ع. (۱۳۹۷). شناسایی و تحلیل عوامل امتناع بین‌المللی‌سازی علمی و تخصصی با تمرکز بر استراتژی «بین‌المللی شدن در خانه» (IAH). *مطالعات برنامه‌ریزی آموزشی*، ۷ (۱۳)، ۴۶-۷۵.
- قلاوندی، ح.، حسنی، م.، و مرادی، ز. (۱۳۹۷). تحلیل و ارزیابی جایگاه دانشگاه‌های کشور در شاخص‌های بین‌المللی‌سازی آموزش عالی از دیدگاه دانشجویان؛ مطالعه موردی دانشگاه تهران. *مدیریت اقتصاد و حسابداری*، ۶ (۳)، ۱۵۷-۱۷۸.
- موسوی، ط.، نوه ابراهیم، ر.، و آراسته، ح. ر. (۱۳۹۹). واکاوی پیامدهای درون و برون بین‌المللی شدن مراکز علمی منتخب کشور. *نوآوری و ارزش‌آفرینی*، ۳ (۹)، ۴۵-۷۶.
- محمدی، ف. (۱۳۹۷). شناسایی نیازهای کودکان و نوجوانان ایرانی جهت استفاده مطلوب آن‌ها از کتابخانه دیجیتال بین‌المللی کودکان و نوجوانان. *مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۱ (۲۹)، ۱.
- میرزاده، م. س.، و علی‌پور، ل. ا. (۱۳۹۵). مدیریت تحول و تاثیر آن بر بهبود عملکرد سازمان. *نخستین کنفرانس بین‌المللی پارادیم‌های نوین مدیریت هوشمندی تجاری و سازمانی*، تهران.

References

- Abul Ma'ali, K. (2011). *Qualitative research from theory to practice*. Elm. [In Persian].
- Arefi, M., & Azizi, A. (2017). Feasibility of Internationalization of Tehran State Comprehensive Universities (Case Study of Shahid Beheshti University and Tehran University). *Strategic studies of public policy making*, 8 (26), 41-63.
- Birgit, S. & Claudia, S. (2022) Toward the internationalization of higher education: developing university students' intercultural communicative competence in Spain. *Language and Intercultural Communication*, 2(1), 45-66.
- Byram, M. (2018). Internationalisation in higher education—an internationalist perspective. *On the Horizon*, 26(2), 148-156
- Druin, A., Weeks, A., Massey, S., & Bederson, B. B. (2007). Children's interests and concerns when using the international children's digital library: a four-country case study. *In proceedings of the 7th ACM/IEEE-CS joint conference on Digital libraries*, June 18 - 23, (pp. 167-176), ACM.
- Firouzjani, I., & Khordsandi, A. (2017). Identifying and analyzing the refusal factors of scientific and specialized internationalization with a focus on the strategy of "internationalization at home" (IAH). *Educational planning studies*, 7 (13), 46-75. [In Persian].
- Ismailnia, N., Naderi, A., & Arasteh, H.R. (2016). Examining the current and desirable internationalization of universities from the point of view of experts (the case of Tehran University). *New Educational Thoughts*, 12(4), 115-150.
- Mirzadeh, M. S., & Alipour, L. A (2015). Transformation management and its impact on improving the performance of the organization, *the first international conference on new paradigms of business and organizational intelligence management*, Tehran. [In Persian].
- Mousavi, L., Abraham's grandson, R., & Arasteh, H. R. (2019). Analyzing the internal and external consequences of the internationalization of selected scientific centers of the country. *Innovation and value creation quarterly*, 3 (9), 45-76. [In Persian].
- Mohammadi, F. (2018). Identifying the Iranian Children and Young Adults' Needs for Suitable Use of International Children Digital Library (ICDL). *Librarianship and Information Organization Studies*, 29(1), 119-134. [In Persian].
- Qalavandi, H., Hosni, M., & Moradi, Z. (2017). Analyzing and evaluating the position of the country's universities in the indicators of internationalization of higher education from the students' point of view; A case study of University of Tehran. *Economics and accounting management*, 6 (3), 157-178. [In Persian].
- Rezaeian, A. (2015). *Fundamentals of Organization and Management*. Samt. [In Persian].
- Rezvani, M., Shokravi, N., & Rezaei, M. (1400). Identifying the impact of dynamic capabilities on the adoption and success of internationalization strategies. *International business management*, 4 (1), 45-66. [In Persian].
- Sadeghian, A. & Mohammadzadeh, R. (2019). Internationalization of the organization from the perspective of the Upsala model. *Construction techniques*, 1 (3), 1-8.

- Santos Jhuniar R. de O., Abib G. & Stocker F. (2021). Risk Perception in the Internationalization of Brazilian Companies: An Analysis in Different Entry Modes. *Organizations and Markets in Emerging Economies*, 12(1), 106-130
- Shamoradi, S. N. (2019). How to establish a knowledge management system in the organization in order to eliminate administrative bureaucracies, parallel work and long processes in carrying out activities (Case study: University libraries of the country). *Journal of Knowledge Studies*, 13 (48), 40-56.
- Sohanian, M. (2004). Libraries and the globalization process. *Librarianship and information*, 25 (7), 43-49. [In Persian].
- Strauss, A. & Corbin, J. (2006). Principles and Methods of Qualitative Research, Basic Theory and Practices, Translation by Biouk Mohammadi, Tehran. *Institute of Humanities and Cultural Studies*.
- Wen, Z. H. U., & Hu, Z. H. A. N. G. (2017). The review of internationalization policy in China's higher education. *Journal of Higher Education Management*, 2(18), 45-77.
- Wu, H. (2020). Three dimensions of China's "outward-oriented" higher education internationalization. *Higher Education*, 77(1), 81-96.
- Ziaaldini, M., & Arbabi, M. AD (2014). Change management in the organization. *The first international conference on management, economics, accounting and educational sciences, Sari*. [In Persian].

